

Յունիս 9
1992
2որեգաթի

Երկօրեայ քերթ
Բ արի. քիւ 44 (136)
գինը 95 Լ.

Երևան 375010
Հանրապետութեան 47
դասիչ 69149

№ 581841. Յաջ 562941. տելեք 243266. SULA SU

Հալեղ - Երևան օդանավը 5 ժամ Անկարայում

Հայկական ավիաընկերության օդանավը, որն ամեն քաղաք օր Երևան-Հալեղ ուղեքն է կատարում, քաղաք, հունիսի 6-ին Երևան վերադարձի ծանադարհին հարկադրաբար վայրէջել է կասարէ քուրական իշխանութիւնների ղախանքով:
Չինամքերի ու զենի սուրբիու ղախարակով քուրական անվանգութան ծառայութիւնն Անկարայի օդանավակայանում 5 ժամ ղախելով հայկական օդանավը ու նրա ուղեւորներին, մանրակրկիտ սուրբիւ է ուղեբեռները: Բնականաբար, զենի չի գնվել:
Հունիսի 7-ի առավոտյան օդանավը հասավ Երևանի «Չկարքնոց» օդանավակայան:

Ամերիկայում հայկական լոբբին գործում է

Ամերիկայի Հայկական Համագումարը վերջին տարիների ընթացքում աշխատում է Երևանի արտաքին գործերի ղախարհի արտաքին գործերի հանձնաժողովի, Երևանի ահաբեկչության, քննարկելու Երևանի միջազգային գործողությունների արտաքին հարաբերությունների ենթահանձնաժողովի հետ՝ մշակելու մի օրենսդրություն, ըստ որի ամերիկյան ղեկավարները հիմնադրամներին միջոցներ կհամարվեն Արքեպիսկոպոսի Հայաստան եկած ավելի քան 300 հազար հայ փախսականներին, որոնք մնացել են անտուն և առանց աշխատանքի, վերաբնակեցնելու համար:
Վերջին դեղիներին ավելի ծիծաղահասակա՞ն էր համար կարելի էր հետեւել ամերիկյան կառավարության դիրորոշմանը անցած տարում փախսականներին օգնելու վերաբերյալ:
1) Անցյալ տարի ԱՄՆ-ի կողմից 1992 և 1993 Ֆինանսական տարիների համար 5-ական միլիոն դոլար սրամարդեց հայ փախսականներին Հայաստանում և նրա քրտաններում վերաբնակեցնելու համար:
2) 1992-ի մայիսի 28-ին Արքեպիսկոպոսի հայտարարեց, որ 4 միլիոն դոլարի ներդրում կանի անդրկովկասյան հակամարտություններից տուժածներին մարդասիրական օգնություն ցուցաբերելու համար:
3) Այդ հայտարարությունից հետո Պենտագոնի արտաքին գործերի, որ այդ 4 միլիոնը կառավարի Հայաստանի, Վրաստանի և Արքեպիսկոպոսի միջև:
Ամերիկայի Հայկական Համագումարը իր գործողությունն արտաքին գործերի 4 միլիոն դոլարը հավասարադաս երեւ հանրապետությունների միջև բաշխելու կառավարութեամբ և խնդրեց, որ սենատոր Բոբ Դոուլը միջամտի այս հարցում, շեշտելով Հայաստանի ավելի քան քաղաքի կարեւորությունը:
Հայկական Համագումարի լոբբին և սենատոր Դոուլի ջանքերով համաձայնեցվեց, որ 4 միլիոնից 2-ը կհամարվի կարմիր հայի միջազգային կոմիտեին (ICRC) հայ փախսականներին վերաբնակեցնելու համար, մինչդեռ մնացած 2 միլիոնը կհամարվի Վրաստանում և Արքեպիսկոպոսի օրագրերն իրականացնելու համար: Սեծ մասը կուղղվի Դարաբաղի հանրապետություն՝ դարձյալ օգուտ բերելով հայերին:
Դեղարտադրանքի փախսականներին օրագրերի սնորհն Արքեպիսկոպոսի ջանքերը սեղեկագրեց սենատոր Դոուլին, որ նախնական 5 միլիոնից 3-ը մնում է Հայաստանում, փախսականներին վերաբնակեցնելու համար:

Երկու քրտանավարներ սղանվեցին Երևանում, մի երիտասարդ՝ Գյումրիում: Բողոքի ցույցեր

Երկու Հանրապետության հրադարձում հավաքված գյումրեցիների բողոքի ղախարհում հունիսի 3-ին Գյումրիում տեղի ունեցած դեղի էր: 29-ամյա Արթուր Ալանյանի ողբերգական մահը ցնցել էր նրանց: Սղանվածի հարազատները, քաղաքացիներն ու հարևանները ժամանակ էին Երևան իրենց բողոքի ձայնը հասցնելու հանրապետության վերադաս մարմիններին: «Հաղափառ անիշխանություն է հանցագործները ստիպալիս են մնում ևս արտուսղանում են իրենց կեղտոտ գործառնությունը»: ասում էին վրդովված գյումրեցիները:
Հայաստանի ներքին գործերի վոխնախարար Ռոման Կարա-Պողոսյանը, որը հենց հրադարձում

հանդիմեց սղանվածի հարազատներին. ղախարհում, որ այդ սղանության հարցը հետաքննվում է ՆԳՆ մարմինների կողմից: Սղանողը, որի անունը հայտնի է, գնվում է փախուստի մեջ: Գյումրեցիները դժգոհ են հարուցված գործի ընթացից: Հանրապետության ղախարհագրությունը Գյումրիի ղախարհագրից ղախանքով է գեկուցել գործի մասին:
«Անհրաժեշտության դեղիում, ասաց վոխնախարարը. Հայաստանի հանրապետական ղախարհագրությունը գործի հետաքննությունը կվերցնի իր հսկողության սակ»: Մյուս կողմից, երկու Հայաստանի Գերագույն խորհրդի Երևանի մաս հավաքված դրոշակակները եկել էին

իրենց վրդովմունքը հայտնելու նախօրեին Երևանի Արարայան գանգավաճում իրենց համադասարանցիների սղանության արքիվ:
Ըստ բողոքողների, ավարտական գանգի օրը երեւ համադասարանցիներ նրանցից մեկի հոր ավտոմեքնայով գնացել են գնումներ կատարելու: Կարմիր լույսի սակով անցնելուց հետո միլիցիայի սուղեցիներին ենթարկվել, որի ղախարհագրով հետաղնվել են: Միլիցիոներներն այնուհետ են կրակել, որ տղաներից երկուսը տղան մահացել են, իսկ երրորդին ծանր վիճակում տղափոխել են հիվանդանոց:
Դրոշակակները ղախանքից հետո ղախարհագրում են:

Բուրք մերժում է ստորագրել

Աշխարհի համաժողովի օրակարգում գնվող կարեւորագույն հարցերից մեկը երկրագնդի քույրերն ու կենդանիները ղախարհում միջազգային ղախարհագրից մերժելուց նախագահ Բուրքի կողմից, որ Բեմոյ Դեյվիդուն Մեծ Բրիտանիայի վարչադաս Զոն Մեյջըրի հետ կրակի օրն ունեցած առանձնագրություն այդ ղախարհագրի համարեց Ֆինանսադաս «-աս քաղ-» ավելացնելով, որ իր երկիրը չի կարող այն Ֆինանսադասով: Հանդիմունքից հետո Մեյջըրը հույս հայտնեց, որ այս քաղաքից ընթացում Ռիո դե ժանեյրոյում, որտեղ տեղի է ունեցում համաժողով աշխարհի տարբեր երկրներից ժամանած 100-ից ավելի դեղակարների մասնագրությունը, իրենց երկրորդ հանդիմունքն ընթացում իրեն կհարողվի տարածուցի Մոխրակաս տեղի: Մյուսամեքնայով նախագահ Բուրքի այս կեղեցիկը նմադասությունը դիմավորելուց մյուս երկրների հակադաս ծաղոնիայի և երրորդական համայնի կողմից, որոնք ղախարհ են ստորագրել ղախարհագրի:

Հրեականություն են խանաբաղը եւ Ասկերանը

Արքեպիսկոպոսի
հրադարձում են վերադարձնել
6 ղախարհներին
ԼՂՀ Երևանի իրազեկ սղանողների սղանումով, երկու արտուսղանում էր Մարտակերտի քրտանի սահմանամերձ գյողերի հրեականում: Նախօրեին Արքեպիսկոպոսի կողմից հրեականում են խանաբաղը և Ասկերանը: 40 արկ է արձակվել սահակերից: Մի քանի Երևան ավերվել է տուժածներ չկան: Ինչոքես հաղորդելու նույն սղանողները, Ամիրանյանը, ինչոքես նաեւ Ասկերանի և Մարտակերտի մոտակայքում նկատվում են արքեպիսկոպոսի գրախաշխարհայի խուրը կատակումներ:

Ինեսա Բուրկովա, Ռուսաստանը ղախարհվոր է ճանաչել ԼՂՀ-ն

Երևան, 8 հունիս: Երկու Ռուսաստանի իրեն ժողովրդակարական տեսություն է համարում, աղա ուղղակի ղախարհվոր է ճանաչել Լեւոնյանի Արարաղի հանրապետությունը, հայտարարել է ռուս գրող Ինեսա Բուրկովան: «Մեարի» քրտակցի հետ ունեցած գրադրի ընթացքում նա ընդգծել է, որ չճանաչելով ԼՂՀ-ն, Ռուսաստանը վնասում է ինն իրեն, որովհետեւ ակամա արջակցում է Արքեպիսկոպոսի և ամ-

Պաղեսիցի ղախարհանաճուկ սղանությունը Փարիզում

Պաղեսիցի ազատագրության կազմակերպության քաղաքացիական ղախարհանաճուկ Միսոն Բախտն երկու սղանվեց Փարիզի կենտրոնական հյուրանոցներից մեկում Ֆրանսիայում, արձանակի 3 հարկաներով: Ըստ մամուլից ստացված տեղեկությունների, նա Փարիզ էր ժամանել ղաղեսիցի դեղակարների անվանգ այցելությունների քուր քաղաքացիներն նմադասում: Թեեւ ցարդ ոչ մեկ կողմ չի ստանձնել Բախտնի սղանության ղախարհանաճուկությունը, սակայն քաղաքի հայտնի ուղղվում է դեղի իրադրության գաղտնի ծառայությունները, քեեւ չի քաղաքում նաեւ Արուսիկայի ահաբեկչական կազմակերպության կողմից ներքին մարտագործան վարկածը:

Ֆ. Մուսախանը, Արքեպիսկոպոսի մասնակցի ԱՊՀ կառուցվածներին

Երկու ժողովրդական ճակատը գա իշխանության գլուխ, աղա Արքեպիսկոպոսի չի մասնակցի ԱՊՀ-ի կառուցվածներին, իսկ սնեստայան և մեկուսարային կաղերը նախկին Միության հանրապետությունների հետ կկառուցվեն փոխադարձ արտադրության և սահմանների անխախտելիության և ներքին գործերին չմիջամտելու հիման վրա: Այդ մասին «ԻՖ»-ին սղան հարցադրուցում հայտարարեց ԱՊՀ նախագահի օգնական Ֆադի Մուսախանը: Նա նեցե, որ այդ սղանողներով կկառուցվեն նաեւ հարաբերությունները Ռուսաստանի և Հայաստանի հետ: Ֆ. Մուսախանի կարծիքով, Արքեպիսկոպոսի կարող է ընդլայնել հարաբերությունները նախկին Միության հանրապետությունների հետ և անհրաժեշտության դեղիում երկկողմանի ղախարհագրեր կննել:

Արտաքին արտադրականության քուրագրություն, ԱՊՀ ներկայացուցչի խոսքերով, Արքեպիսկոպոսի կարող է անխախտել հանաբարիային ընկերակցություն վերադառնալու կուրքը: Հանրապետությունն ավելի սեր կաղեր կարգացնի այն ղեղարկումների հետ, որոնք կձգտեն դրան և կաղակցեն Արքեպիսկոպոսին «Հայաստանի հանրապետության ղախարհագրի գործում»: Ինչ վերաբերում է Արարաղյան ճգնաժամին, աղա, ինչոքես գնում է Ֆ. Մուսախանը, այն կարող է լուծվել միայն ՄԱԿ-ի և ԵԱՀԽ-ի կանոնադրության սղանողությունների հիման վրա:
Տեսնական ողբում, ԱՊՀ-ն մասղի է հետեւ արդուսղան քուրսեստական կառուցվածի սեղեղման կուրքին: Նախասղանում է, որ Արքեպիսկոպոսի ղախարհագրի հիման համաբարիային սնեստական հանրությունը:

Օտերը բնարկեցին գաղի քաղման հարցը

Երկու Վլադիկավկազում տեղի ունեցավ Հարակային և Հյուսիսային Օսիաների Գերագույն խորհուրդների ներկայացուցիչների հանդիմունք: Հայտնի է դարձել, որ հանդիմունքն ընթացքում կենտրոնակի նաեւ գաղմուղի քաղման հարցը: Միևնույն ժամանակ, արտուսղանվում են մարտեր Օսիայի գոմարակի և վրացական գնված միափորումների միջև: Անցած գիեեր վրացական գնեսխանիկան գրավել է օսական Պրիս գյողը: Այստեղից է սղանվել է Յիսիկովի հրեական ծաղը: Ըստ նախնական սղանողների, Յիսիկովի ղախարհանքից 10-ը գնվել են, 40-ը վրադարձվել:

Գամախուրդիան ղախարհակցի է փնտրում Բախտն

Բախտն, Ինչոքես հաղորդում է «Քաղաք» գործակալությունը, Բախտն է ժամանել Վրաստանի նախկին նախագահ Չիխոյ Գամախուրդիայի հասուկ ներկայացուցիչը: Վկայակոչելով իրազեկ սղանողները, գործակալությունը հաստատում է, որ Վրաստանի տաղուրված նախագահը փորձում է կաղեր հաստատել Արքեպիսկոպոսի հետ կաղակարների հետ և աղախուրդի նրանց արջակցությունը Երևանի մեկ ուղիղ գն ղախարհագրում:

ՄԱԿ-ը գրախարհակցի կրացի Երևանում

Երկու Երևան ժամանած ՄԱԿ-ի փորձագետների խումքը Ֆիլիդ Մարտիչի գլխավորությամբ հանդիմուկ է Հայաստանի ղեղարկար Գրիգոր Արքեպիսկոպոսի հետ: Զընարկվել է Հայաստանում ՄԱԿ-ի մեքական գրախարհակցի քաղման հարցը: Հայաստանը ողբում է ՄԱԿ-ի այդ մարդությունը: Դարույ կես Հայաստանի ավելի սերտորեն համագործակցել ՄԱԿ-ի հետ տեղեկակարության փոխանակման քուրագրություն, մասնակրտաղես լուսարանելով ԼՂՀ իրադարձակը:

Ամենավարագ ոմրակումներ Մարաեղյում

Երրորդ օրն է արդեն, որ ամենավարագ ոմրակումներն են Մարաեղյում, սերակար կանոնավոր և անկանոն ու ժերի կողմից: Բուսիցիայի մարաեղյանի վրա, որի բնակիչներն աղախարհանքնում ոչ ջուր ունեն, ոչ էլեկտրականություն և ոչ էլ սուղը, ուրքաք օրկանից ի վեր ընկել է ավելի քան 6000 օտեր, հրեղեղով արղալի տարբեր մասեր: Կրակի գիեեր և երկու արղուց օրը իսղան քուրսիցիները հուսախախտական մի արտուսղան հակաարձակման անցան սերակար գործակալությունների վրա, արղալի օղանակակայանի քրտանում, նղախակ ունեցավ այն օգտագործել մարղախարհակար օգնություն ստանալու համար: ՄԱԿ-ի գլխավոր արտուսղան Բուսրու Ղախի երկու աղախարհակցի միջազգային ուժեր օգտագործել օղանակակայանը քաղ ղախարհակցի համար:

Վարդեմար Պղակը Լեղախարհակցի վարչադաս

Ուրքաք գիեեր նախագահ Լեղա Վալենայի կողմից վարչադաս նեղանակվելուց հետո, Լեղախարհակցի գյողարղան կան կուսակցության տեղ 33 տարեկան Վարդեմար Պղակը ծնունդեղից իր կարախարհակցի կազմությունը: Այստեղին վարչադաս Յան Օլոնակու հրաժարման ղախարհագրում էր դարձել նախկին կոմունիստների հետ համագործակցած տեղական ղախարհակցի ցուցակի հրադարձակումը:

Անցնող ֆանի մը արհմեծու համաժառանգաբար ֆառափառ կան իրադարձութիւնները ռամկավարութիւնը բարձրացուցին նոր դասաւանդանի մը: Համայնավարութիւն-դրամաշիրտիւնը գաղափարախօսական հակամարտութիւններ կան անբողջատիւն-ռամկավարութիւն հակադրութիւններ վերջ գտան ռամկավարութեան բացայայտ յաղթանակով:

Արձանագրում յաղթանակները գաղափարախօսութեան մը գերազանցութեան վկայականը ըլլալէ աւելի ժողովուրդներու ազատ, արժանաւարժաւի եւ բարգաւաճ արդիւն ձգտումին արտայայտութիւններն էին խորհին մէջ: Եւ դասաւանդաւ, որ անբողջատիւն վարչակարգերու ճակ ազատութիւն երազում ու վերջապէս ազատութեան կարճատեւ դաս մը արդար ժողովուրդներ իրենց այդ կամը բացայայտեցին լոյսնիսկ յետադիմական բարձրանումներու ժամանակ, երբ կրկին վստահութիւնը գտան իրենց վայելած ազատութիւնը, ինչպէս էր դարազան Մոսկուայի յեղափոխումը:

Անգամ մը եւս ժողովուրդներ ցոյց տուին, թէ ազատութիւնը ամենարժանակալ բանն է աշխարհի երեսին, աւելի կարեւոր, քան սնտակաւ յարաբերական բարեկեցութիւնը անազատ երկրի մը մէջ:

Այս բոլոր երեւոյթները իրենց անդրադարձները ունեցան նաեւ հայ իրականութեան վրայ:

Ռամկավարութիւնը կամ ժողովրդավարութիւնը Հայաստանի մէջ անբողջատիւնը բարձր մը ժողովուրդին համար դարձաւ իր ազգային իդէալներու նուաճումն ուղի: Եղան դաւեր, որ հայ համայնավարներ եւ նոյնիսկ ընկերակալներն Հայաստանի մէջ ցուցանաւի եւս փորձեցին դասիկ իրենց գաղափարախօսական համոզումները ստատիկելով ժողովուրդին հակադրութեան: Ժողովրդավարութեան եւ կազմակերպական վերադարձի նկատմամբ անոնք չվարանեցան հազնիկ ազգայնականութեան եւ ռամկավարութեան հա-

զուսմբ, բարբառելով ազատ եւ կայական յարաբերութիւններ, մասնաւոր սեփականատիրութեան բարիքներ եւ այլն: Զէ՛ որ ընկերակարութիւն եւ մասնաւոր համայնավարութիւն դարձած էին «չարեաց արմատ»:

Ռամկավարութիւնը եղաւ շարահարկութեան առարկայ: Անով սկսան

րունակ ազատասնէ մնալով հանդերձ, կայսերադատ կամ անբողջատիւն վարչակարգի սակ ապրել են ստրուկի մնան, կաշտակերութիւնն ու հովանաւորութիւնը, յարակից բոլոր յոռի երեւոյթներով, կիրարկել են իրեն հանգիստ ու լաւ ապրելու արուեստ, կառավարութիւն եւ օրէնք դիտել են իրեն թեմանի:

Մտնալով ժողովուրդի աշխիւ: Գաղտնիք չէ, թէ Հայոց Համագային Եւրոմը, իրեն սիրական կուսակցութիւն իր գործելակերպով խախտած է ու կը բարունակէ ոտնահարել ռամկավարական սկզբունքներուն ամենաիմաստական կէտերն մին ֆառափառներու հաւատարմութեան իրաւունքը: Ակնարկ

Մենք եւ անոնք, կամ կեղծ ռամկավարներու մասին

երդնով ռամկավարն ու հակա-ռամկավարը հաւասարադէ: Անոր անունով սկսան հանդէս գալ նորատունկ կազմակերպութիւնները: Եւ այս բոլորը իրենց հետ թերին դրականն ու մտահոգիչը միանգամայն:

Դրականը հիմնականին մէջ այն է, որ որքան բազմամասն ռամկավարական հոսանքները մեր երկրին մէջ, եւ որքան աւելի յաճախ խօսուի ժողովրդավարութեան մասին, այնքան աւելի կ'արձատարուի ան մեր ժողովուրդին մէջ:

Այսօր դասակարգութեան հակադրութիւնը մեծապէս մեծանումն էր եւ մասնաւոր զանգուածի մեծագոյնը բերին համոզումն է, թէ Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի բարգաւաճումն ամբողջովն ռամկավարական սկզբունքներն են: Անոնք են, որ կ'աղաղակեն հայու նախաձեռնարկ ոգիին անկաշակաւ զարգացումն ու գործունէութիւնը, մեր երկրին ազնիւ սքեցեական, ռազմական, ֆառափառ յարաբերութիւնը: Բայց ռամկավարութիւնը բոլոր վարչակարգերու մէջ ամենադժուար կիրարկելի է, ամենափորձաքանդ, որովհետեւ ան խարսխաւ է ոչ թէ ուժի գործողութեան սկզբունքին վրայ, այլ մարդոց ազատ կենսագործունէութեան: Ան, միաժամանակ, ամենափխրուն եւ ամենախրաբի վարչակարգն է երկրներու մէջ, որ մարդիկ դաւեր ու սասնամակներ բա-

Եւ այսօր դիտարկել է ան ու փխրուն Հայաստանի մէջ:

Մտահոգիչն այն է, որ ռամկավարութեան հանդերձը հազար ներուկ կազմակերպութիւններն ու ֆառափառ հոսանքները երբեմն կամայ, երբեմն ակամայ կը խեղափոխեն իրա ժողովրդավարութիւնը, որ դեղքած ըլլալով այնուհետեւ մեր ժողովուրդի ներկայ հիմնահարցերու լուծում աղախովոր բանալին:

Հնո է, ահա, որ Հայաստանի ռամկավար ազատական կուսակցութեան համար հարկադրաբար կենսական կը դառնան «մենք»-ի եւ «անոնք»-ի տարբերակումը իրարմէ, հակադրումը իրարու եւ դայաբար անոնց միջեւ:

Ժամանակին, երբ իրեն ռամկավար ազատականներն մենք «անոնք» կ'ըսէինք, նկատի կ'ունենային դասակարգակները կամ համայնակարգները: Այսօր, երբ «անոնք» կ'ըսենք, նկատի կ'ունենանք ռամկավարութեան ամբողջ խօսող կեղծ ռամկավարները:

Մտահոգութիւնը աւելի կը սասկանայ մասնաւորապէս, երբ իբրեւ ֆառափառ խմբաւորումը ռամկավարութիւնը կը շարահարկէ ու կը

մը իբրեւ ժողովուրդի ղրտներու մէջ դերակատարներու ինքնութեան եւ աղաղակաւանցման ու սեփականաւանդան գործարկներուն վրայ բարար ոլիսի ըլլայ բացայայտելու վերջը ըստածը, միաժամանակ հասկնալի դարձնելու, թէ ինչպէս զանգուածին մօտ հեզհեզ տարածում կը գտնէ այն տղաւորութիւնը, թէ ռամկավարական վարչակարգ մը ոչինչով տարբեր է անբողջատիւն վարչակարգէն:

Հայաստանի ներկայ իբրեւ ժողովուրդի ղրտներու դիմագրաւած բոլոր կարգի դժուարութիւնները բաց լաւ ընթացումով եւ անոնց աշխատանքը դիտարկելու մեր բովանդակ բարի կամեցողութեամբ հանդերձ: Պէտք է դայաբար ժողովրդավարութիւնը աղծառող եւ խեղափոխող ամեն ֆայլի դէմ: Այլապէս վստահութիւնը կ'ըլլանք ոչ միայն ռամկավարութեամբ բախտած այն ֆիլը, որ ունինք այսօր, այլ նաեւ այն բայը, որ կ'ընայ զայ դարուն, սիլոնի տարածքն ու մասնաւոր արեւմտեան աշխարհէն, որ իրա ռամկավարութեան կիրարկումով կը դայանաւորէ իր օժանդակութիւնները նորագոյն երկրներու:

Մենք այս դայաբար յառաջ ղրտել է սանիքի, կամայ թէ ակամայ, յանուն մեր ժողովուրդին բարօրութեան եւ ռամկավարական սկզբունքներու առողջ կիրարկումին:

Մենք այս դայաբար յառաջ ղրտել է սանիքի կամովին, անոր հա-

մար, որ հայ իրականութեան մէջ մենք եղած ենք ու կը մնանք հարազատ արտայայտիչը ժողովրդավարական սկզբունքներուն եւ մեր ժողովուրդի արդար իղծումն:

Եւ մենք այս դայաբար յառաջ ղրտել է սանիքի ակամայ, անոր համար, որ ռամկավարական միւս հոսանքները դայաբար կ'ընեն մեր դէմ մեր մէջ տեսնելով գլխաւոր մըրցակիցը: Անոնց մէջ է նաեւ ՀՀԷԷ-էն անջատուած նախկին վարչապետ Կազգէն Մանուկեանի խմբակցութիւնը: Ազգային ժողովրդավարական միութիւնը, որուն հետահար թրախը կը հանդիսանայ ոչ թէ ՀՀԷԷ, այլ Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը:

Ու կը ծագի հարցադրումը, ինչ կը հետադրուին այդ հոսանքները: Ինչո՞ւ ռամկավարութեան հաստատուած մարդիկ փոխանակ քննադատելու գալու եւ միանալու Ռամկավար ազատական կուսակցութեան, կը հիմնեն տարբեր խմբակցութիւններ ու կուսակցութիւններ: Գարձեա՞լ աշխատեցանք արձանի յաստի իբրեւ խաճախեցնելու դայաբարութեամբ ղրտելու դարձաւ Հայաստանը: Գարձեա՞լ անհասկանալու խմբակցական բաժնի դիտի գերադասութիւնը ընդհանրական բաժնի: Գարձեա՞լ մեր հայրենիքը դիտի վերածուցնելու արձանի ղրտելու ղրտեցող հրամանատարներու հառախակամութեան:

Երբ նոր դասակարգութեան հիմքերը կը նետուին այս օրերուն Հայաստանի մէջ, Ռամկավար ազատական կուսակցութիւնը իր բարբառով, իր տեղեկատու միջոցներով եւ մասնաւոր իր խորհրդարանական խմբակցութեամբ ղրտել է գլխաւոր ռամկավարութեան ամբողջուն աշխատանքը: Ան գերազանց դարակարգութիւնը իր բարբառով, իր տեղեկատու միջոցներով եւ մասնաւոր անոր համար մէջ՝ արթուն դասակարգ սաստող ֆնանդաւի եւ խիզախ դայաբար դիտելով:

Պէտք է յԱԶԷ ՂԱՏԱՐԵԼԸ ԵՎ ԶԻՐ

ԱՅՍՊԵՍ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԶԻ ԿԱՅԱՆՈՒՄ

ԲՆԱՂԱՏԱԿԱՆ ՈՒՐԱԿՑԵՐ ԳՅԱՏԱՆԻ ԳՆԱՂԱՏԱԿԱՆ ՍՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳՅԱՆՈՒՄԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

2. ԻՆՉՊԵՍ ԵՆՔ ԸՆԿԱՆՈՒՄ

Ազգային ղրտականութեան գրեթէ հազարամյա բացակայութիւնը, երկրորդական եւ մշակութային առումով հայրենի խիստ տարբեր ժողովուրդների դարաւոր լուծը հարաւորակներն ընթացում մշակել են հայ ժողովուրդի կողմից օրյեկեթի իրականութեան ընկալման այն ուղուն ձեւը, որն իր ամենանահաւակութիւններով հանդերձ հիմնական հակահիշակներով մտն է կարծազան ժողովուրդներին կամ, այլ կերպ ասած, արեւելյան տարբերակին: Այս դեպքում «Արեւել» հասկացողութիւնը հանդերձ է զայիս ոչ այնքան իր աշխարհագրական, որքան այն յուստիմակալ ֆառափառութեան իմաստով, որի մեջ ընդգրկված են նաեւ եվրոպական որոշ ժողովուրդներ, որոնք ներկայումս Արեւելը քննակեցող երկրակալ միավորների հետ միասին այդ արեւելյան ֆառափառութեան աշխարհընկալման ժառանգորդներն են: Աշխարհընկալման արեւմտեան եւ արեւելյան տարբերակների հակասութիւնն առաւել մասշտիպի եւ լիարժեք մտով ներկայացված է գերմանացի վիլհելմ Գ. Կայզերինգի կողմից կազմված աղյուսակում:

- ԱՐԵՎՈՒՍԵ
- Իրաւաստութիւն
- Օրյեկեթիւն
- Բազմակարգութիւն
- Ռազմակարգութիւն
- Կամ
- Եւրոպականութիւն
- Մտադրականութիւն
- Միջակարգութիւն
- Բնութեան հնգադրեցում
- Միջակարգութիւն
- Իրական
- Գիտականութիւն

Այսօր արդեն վստահորեն կարելի է ասել, որ այս տարբերակումը կրում է նաեւ ֆառափառութեան բնույթ, ֆանգի առաջինը արեւմտեանը, հակահակարգական է զարգացած եւ ուժեղ հասարակութիւններին, իսկ երկրորդ արեւելյանը, դուրս

է եկել իր աշխարհագրական ու երկրորդական մեղ բարձրակներին եւ դարձել է թուլ, թերի զարգացած, ֆառափառ եւ սնտակաւ հարկադրանքի դայանաներուն արդող ժողովուրդների հակահիշակ: Բոլոր նրանք, ովքեր այսօր դասակարգ են կենսունակ եւ ուժեղ ժողովուրդների բարիք, կամ արեւմտեան աշխարհընկալման բնական կողմն են, կամ, հաղթահարելով իրենց դժուարութիւնները կամ անհաւակութիւնները, իրականացնելով խոր եւ բազմակողմանի օրնորմացիա, առավելագոյնս մոտեցել են նրան:

Կարծում ենք, որ բոլորի համար դարձ է թէ աշխարհընկալման որ տարբերակն է բնորոշ հայ ժողովուրդին: Վերջնական հակահիշակները եղել են մնում են մեր մտածողութեան, հոգեբանութեան ու գիտականութեան հիմնարկը, իրականացնելով խոր եւ բազմակողմանի օրնորմացիա, առավելագոյնս մոտեցել են նրան:

Ինչո՞ւ հազարամյակների դասնութիւն ունեցող եւ իր թերացումների հա-

- ԱՐԵՎԵԼԸ
- Ոգեկանութիւն կամ առողջականութիւն
- Սուրբեկեթիւն
- Միջակարգութիւն
- Ինտուիցիա
- Նախազարգացութիւն
- Անարժեք
- Պատշաճութեան ղրտնութիւն
- Բնականութիւն
- Գնահատութիւն բնութեանը
- Համեմատութիւն
- Բարոյականութիւն
- Գիտականականութիւն

մար ամենադժուար դասիցը կրած մի ողջ ժողովուրդ չի կարողանում դուրս գալ այս արտայայտ բարձրակները եւ նույնիսկ հաղթանակած հեղափոխութիւնից եւ ազգային-ազատագրական դայաբար հետն էլ թուլ է աղիս օտար-

ներին եւ սեփական իբրեւ ժողովուրդ կըրկն մղել իրեն անկանխատեսելի հետեւաններով հոյ ուղու վրա:

Ո՞րն է հայ ժողովուրդի ազգային նրատակը: Առաջին հայացից չափազանց դարձ թվացող այս հարցի դաստիարակ իրականում հայ ժողովուրդի ազգային եւ ֆառափառ մտքի կողմից ցայսօր հասկեցված չէ: Պատշաճական տեսակետը, որը հիմնականում համընկնում է ֆառափառ կուսակցութիւնների տեսակետին, ազատ, անկախ Հայաստանի, այսինքն, ազգային ղրտականութեան կարողութիւնն է (միացալի հասկացողութեան աշխարհընկալման սկզբնական անշարժութեամբ եւլան չէ, թեւ, մեր կարծիքով, այդ երեք գաղափարներն օրյեկեթիւն անբարձրելի են): Այս տեսակետն ընդունելով հանդերձ հարց հանի իսկ ի՞նչ տեղ է հակացված այս ժողովուրդին ազգային, նրատակի իրականացման բարձրակներուն, նրա յուստեան յուր անհատիկ առանձին վերջածու եւ հասարակութեան մտքորոշութեամբ: Այս հարցին վերաբար մտնելու մտադրութիւնը, որ ազատ, անկախ, (միացալ) Հայաստանը կենսական է ժողովուրդի համար եւ հանուն ժողովուրդի: Դասելով այսօրվա իրականացից, այդ հարցը կամ ընդհանրապէս օրակարգում չկա, կամ բոլոր բարձրակները են վերջնական վերացական դաստիարակով: Բայց այդ դեպքում առաջ է գալիս մեկ այլ հարց՝ որն է առաջնայինը անհատի, հասարակութեան, ասել է թէ ժողովուրդի արժեք, թէ՛ գաղափար անկախութեան, դասականութեան, ծովից-ծով Հայաստանի, Չէ՛ որ դասնութիւնը բազմիցս աղաղացել է, որ նույնիսկ ամենավեհ գաղափարական նրատակները կարող են հակասութեան մեջ մտնել հասարակութեան կողմնակալներին հետ: Ո՞վ ում է կողմնակալ ծառայելու գաղափարը ժողովուրդին, թէ՛ ժողովուրդը գաղափարին: Որն է այն թուլացրելի կամ ընդունելի ստեղծանք, որից հետո ղրտել է գաղափարի մեկը կամ մյուսը, երբ, իհարկե, կարելի է իրականացնել հասցնել այն աստիճանի,

որ այդ ընտրութեան անհամեմատութիւնն առաջանա:

Մեր ֆառափառ եւ հասարակական միտքը չի մշակել այս խնդիրների լուծման այնուհետ մի տարբերակ, որը կատարական լինելու հիմնականում սկզբունքների համակարգի վրա: Դա ցանկացած իբրեւ ժողովուրդ կամ ֆառափառ ուժի համար հնարավորութիւն է ստեղծում ըստ իր հայեցողութեան տեսլանքի թէ ազգային նրատակներին եւ թէ ժողովուրդի ծակասագիւրը, իսկ կամայականութեան վրա հիմնված լուծումը չի կարող սրամաքանական եւ քննական լուծում լինել:

Դասելով վերջին երկու հարաւորակների մեր գործողութիւններից, ֆառափառ մտքի մշակումը իրականացնելու համար հնարավորութիւն է ստեղծելու թէ ազգային նրատակներին եւ թէ ժողովուրդի ծակասագիւրը, իսկ կամայականութեան վրա հիմնված լուծումը չի կարող սրամաքանական եւ քննական լուծում լինել:

Միջակարգի ժողովուրդների մեծամասնութիւնը գնում է հենց այդ ծանրաբար, անխնայ գաղափարով մարդուն հանուն գաղափարի, ոտնահարելով բնութեան տարբերակ, որ ամեն ինչ ծառայել է ծառայում է մարդուն, ֆանգի նա է այն բարձրագոյն իղծելը, ի Կառ իր կարելի է եւ ղրտել է դայաբար: Այդ ընտրութիւնն ամենեւին էլ դասա-

հական չէ: Դա խնդիրները լուծելու ամենադժուար եղանակն է, ֆանգի մտքի չունի մշակող մեծ կարողութիւնների զանգվածների կյանքի կամ սոցիալական գաղափարութեան զնով ծառայող խնդիրներին որեւէ, թեկուզ եւ ժամանակակից, լուծում գտնելու համար: Նախորդ հոլովածում մենք արդեն նշել ենք որ XX դարի ակտիւստիքը (եւ միայն այդուհետ վարչակարգն է, որ կատարական է համընդհանուր գաղափարութեան սկզբունքի վրա) անկարողութեան անձարակութեան հետեւում է, քայլ դարձաւ իրականում է նրանում, որ ազատագրված ժողովուրդները ոչ միայն չեն ընդդիմանում դրան, այլեւ իրենց բազմաթիւ բարձրագոյն ծանրութեան ճակ կ'ան ծառայում են ակտիւստիքի իբրեւ իրականութեան: Եւ երբ օրյեկեթ վորեն մոտենան խնդիրն, աղա ակտիւստիքը չէ կարող առաջանալ, երբ ինքն ժողովուրդը չկրէ իր մեջ գաղափարութեան անհամեմատութեան եւ հիմնական ծակասագրադասութեան իղծանքը:

Եւրոպականի

Հանդիպում ԼԳ վարչապետի հետ

Հունիսի 6-ին ՀԱԿ Հանրապետական վարչութեան նախագահ Ռուբեն Միրախանյանը Սեփականակերտու հանդիպում ունեցավ ԼԳ վարչապետ Օլեգ Եսայանի հետ: Հանդիպման ընթացքում արժանագիւրդ Լեւոնայի Դարաբաղի հանրապետութիւնում ստեղծված ֆառափառ կուսակցութեան եւ ՌԱԿՊԱԿ կողմից ԼԳ-ի ցույց տրուող օգնութեան կազմակերպման մի բարիքը: Վարչապետ Օլեգ Եսայանը շնորհակալութեան հայտնեց ԼԳ ուղարկված ֆառափառ համար, որի բարձրակազմակերպութիւնը իրագործվում է ԼԳ դասնական մարմինների կողմից: ՀԱԿ Հանրապետական վարչութեան նախագահը ընդգծեց, որ Հայաստանի ռամկավար ազատական կուսակցութիւնն այսուհետեւ եւ կարողանալ Լեւոնայի Դարաբաղի նյութական եւ բարոյական աջակցութիւն ցույց տալ:

«ԶՈՒՄԷՆՈՒՐԻՅԵԹԻ» ԹՂՔԱԿՅԻ ՀԱՐՅԱԶՐՈՒՅՅԸ ՆԱԽԱԳԱՀ ՏԵՐՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ ՀԵՏ

«Առանց Արքեպանի հավանության Ղարաբաղի հարցին լուծում գտնելն անկարելի է»

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հայտնեց, թե «Ղարաբաղի հարցը բացարձակապես չլուծվել է դառնա մուսուլմանական-ֆրիսոնեական կոնֆլիկտ»

«Ղարաբաղի հարցի աղաքան ինչո՞ւն է սեփականում: Ազգերն ունեն իրենց ճակատագիրը որոշելու (self determination) իրավունք: Լեւոնային Ղարաբաղն էլ, օգտվելով այդ իրավունքից, անկախություն հռչակեց:

Ղարաբաղի հարցի լուծման մեր մտեցումն իր հիմքում ունի բնական մարդկանց իրավունքները հարգելու գաղափարը: Սակայն ներկայումս ոչ ԱՊՀ-ն, ոչ էլ Արքեպանը Ղարաբաղի քննադատության իրավունքները հարգելու մասին ոչ մի երաշխիք չեն տալիս: Այս երաշխիքները նրանք ձեռնարկեցին գոյության և գոյատևելու իրավունքների հետ կապված: Մասն էն հիմնական իրավունքները: Ոչ ոք այս իրավունքները չի երաշխավորում: Այստիպով, ինքնադատարարությունը դառնում է Ղարաբաղի քննադատության անվանագրության միակ երաշխիքը:

Մյուս կողմից գիտենք, որ ինքնադատարարությունն ինքնին (self defense) նաև դառնալիս է նախապայման: Սա ցանկալի չէ կողմերից ոչ մեկի համար: Այդ իսկ դասձառով ինքնադատարարության շնորհիվ ձեռք բերված անվանագրությունը անհրաժեշտ է համարել այլ կարգի երաշխիքներով: Ինչպես օրինակ միջազգային երաշխիքներով, որոնք Արքեպանի կողմից չեն սրամաղթվում: Մենք Ղարաբաղի հարցի լուծումը դասակարգում ենք երկու փուլով, առաջինում դիմել է առաջին փուլի Ղարաբաղի հայ քննադատության անվանագրությունը, որը կարելի է իրականացնել միայն միջազգային խաղաղարար ուժերի (international peace keeping forces) միջոցով: Իսկ երկրորդ փուլում դիմել է հաստատել այնպիսի մի դրաձոր, որ օրակարգում կրթվեն իրավական կանոնավորումներ: Սա դիմել է արվի ԵԱՀԿ-ի բանակներում և Ղարաբաղում ընթացողների միջոցով իշխանության գլուխ եկած ղեկավարությունը ներկայացվի այդ դրաձորում: Ղարաբաղի կարգավիճակը դիմել է ֆեմալիտի միայն նման դրաձորի առկայության մասին:

Բացի սրանցից, Ղարաբաղի խնդրի հետ կապված բռնագաղթվածների փոխհատուցումների, ավերակների և երկաթուղիների աղաքատիպակման և նման կարգի իրավական հարցեր են հենց այդ դրաձորում դիմել է ներքին վեճի ֆեմալիտ: Հայաստանը հավանություն կտա այդ դրաձորում ընդունված բոլոր այն որոշումներին, որոնք միաժամանակ կրթարարեն Ղարաբաղի իշխանությանը: Դիմել է նեմ, որ միջևե աշար Ղարաբաղի հարցով կատարված միջնորդության բոլոր փորձերը ընդհանուր մի սխալ ունենին: Այդ միջնորդության նախաձեռնություններում Ղարաբաղի իրավական կարգավիճակը մի քանի տարի փակ էր դրվում, մի քան, որ, կարծում են, սխալ էր: Կարծում են, Ղարաբաղի հարցում ազդակների ընդունված արվածքը դիմել է փոխել:

Այստիպով, նախ դիմել է անվանագրությունն աղաքանով, հետո գիտադատարար հայտելու և վերջապես ճանապարհների բացարձակումները վերացնել: Այդ ամենից հետո իրավական բոլոր հարցերը հնարավոր կլինի լուծել ղեկավարական ճանապարհներով: Սա է մեր հիմնական սկզբունքը:

Self determination եմ ասում, եթե Նախիջևանի խորհրդարանը թուրքիայի հետ միավորվելու որոշում ընդունե, առաջ ինչո՞ւն է կլինե՞ր ձեռք բերումները:

Մենք հարցում ենք բոլոր ժողովուրդների ինքնորոշման իրավունքը: Այդ բովանակում են Նախիջևանի քննադատության իրավունքը: Սակայն այստեղ անհրաժեշտ է ուշադրություն դարձնել Նախիջևանի կարգավիճակի վրա: Քանի որ նրա կարգավիճակը հաստատվել է մի դրաձորով, որի սակ ստորագրել են չորս դրաձորում:

1921 թվականին ստորագրված Մոսկովայի և Կարսի դրաձորագրություն, որ Նախիջևանի կարգավիճակն է որոշել, որդես Եսապրգո կողմ հանդես են եկել Ռուսաստանը, Հայաստանը, Արքեպանը և թուրքիան: Ուրեմն Նախիջևանի կարգավիճակը հնարավոր է փոփոխության ենթարկել վերոհիշյալ չորս երկրների միջև կայանալու մի նոր դրաձորով: Ոչ մի երկիր չի կարող Նախիջևանի կարգավիճակը փոխել միակողմանիորեն:

Մի՞թե այստեղ հավաստություն չկա: Մի կողմից նեմ է, որ Ղարաբաղի ժողովուրդը ինքն է ճեփեցում իր ճակատագիրը, մյուս կողմից ասում են, թե Նախիջևանի կարգավիճակը փոփոխության ենթարկելու համար անհրաժեշտ է Եսապրգո բոլոր չորս կողմերի համաձայնությունը: Ղարաբաղի կարգավիճակը ես հաստատվել է բազմակողմանիորեն: Ուրեմն՝ նրա կարգավիճակի փոփոխության համար դիմել է, արդյոք, նոր համաձայնագիր, մասնակցությամբ Եսապրգո բոլոր կողմերի:

Ես արդեն ասացի, որ մենք հարցում ենք Նախիջևանի ժողովուրդի ինքնորոշման self determination-ի իրավունքը: Սակայն, եթե նույնիսկ թուրքիան և Հայաստանը համաձայնվեն Նախիջևանի միացմանը թուրքիայի հետ, առաջ անգամ դա բավարար չի լինի, որովհետև անհրաժեշտ է նաև մյուս երկու երկրների համաձայնությունը:

Ուրեմն Ղարաբաղի հարցում հնարավոր չէ որոշում ընդունել առանց Արքեպանի հավանության:

Ոչ, հնարավոր չէ: Առանց Արքեպանի հավանության ընդունված լուծման որեւէ արքեպան անհնար է իրագործել:

Հունիսի 7-ին Արքեպանում անցկացվելիք նախագահական ընտրությունների ամենագործարար քննադատական ժողովրդական ճակատի ղեկավար Էլչիրեյը հայտնեց, թե «ընտրություններից հետո Ղարաբաղի հարցով դիմել է արդյոք ավելի խորապես»: Ըստ ձեռք, սա նեմակում է, արդյոք, որ հակամարտությունները ավելի դիմել ընդլայնվեն:

Այս հարցի դասախոսը Էլչիրեյը կարող է ասել: Միայն կարող են ասել, որ դասախոսը թե Արքեպանի և թե Հայաստանի համար կունենա կործանարար հետևանքներ: Կարծում են, Արքեպանում իշխանության գլուխ գալու հնարավորության ունի այն ուժը, որ ի վիճակի կլինի Ղարաբաղի խնդրին խաղաղություն գտնել և Հայաստանի հետ կհաստատի հասարկություն: Կարծում են, դիմել է նկատի ունենալ, թե ընտրությունների նախօրյակին արված հայտարարությունները և ընտրությունների վերջում կատարված գործողությունները համախառն մի միացնելից արքեպանը: Թվում է, թե Էլչիրեյի նման հայտարարությունների համար հիմք են ծառայել այն ճեմումները, որոնք հավանաբար ենթարկվել է ինքը: Վստահ են, նա իշխանության գլուխ գալով ավելի իրադատական կլինի:

Հայաստանի ու Ղարաբաղի միջև հավանաբար միջանց է

բացվելու: Գուր ինչո՞ւն է նախադրյալը Արքեպանի և Նախիջևանի միջև որեւէ միջանցի բացմանը: Նախիջևանի վիճակը Ղարաբաղից էապես արքեպանում է Ղարաբաղը չորս կողմից է բացարձակապես և արտաին աշխարհից բոլորովին կտրված է: Փոխարենը Նախիջևանը թե թուրքիայի և թե Իրանի հետ սահմաններ ունի:

Գալով երկրորդ հարցումանքին, Նախիջևանը երբեք Հայաստանի կողմից բացարձակապես չի ենթարկվել: Որովհետև, եթե Նախիջևանը ենթարկվել է որեւէ բացարձակապես, առաջ անգամ Արքեպանի կատարած բացարձակապես հետևանքներ է: Եթե Արքեպանը վերացնի Հայաստանի բացարձակապես, որեւէ Նախիջևանի դրաձոր ինքնուրույն բացված կլինեն: Գնացնելը Հայաստան մուտք են գործում Նախիջևանի վրայով: Ղարաբաղում խաղաղության հաստատման դեղորայք միջանցների կարիք այնտեղ չի բացվել: Ասեմ նաև, թե Նախիջևանի և Բաքվի իշխանությունների միջև կան արաձայնություններ:

Հայաստանն արդյոք Նախիջևանից որեւէ հողային դաձանք ունի:

Հայաստանը երբեք Նախիջևանի վրա հարձակողական գործողություններ չի ձեռնարկել: Ժամանակ առ ժամանակ սահմանամերձ բացարձակապես ստաձայն ընդհանրություններ երկկողմանի բնույթ են կրել:

Գուր ինչո՞ւն է մեկնաբանում ԱՊՀ զինյալ ուժերի գլխավոր հրամանատար Շադոնիկովի այն նախագրությունը, թե երկրորդ կողմի միջանցությունը բոլորովին այլ ընթացք կհաղորդի Նախիջևանի հարցին:

Նախկին Նորհրդային Միության սահմանների դաձեղանությունը ներկայումս իրականացնում են ԱՊՀ-ի սահմանադաձորում: Դրանք, ըստ ԱՊՀ-ի բացարձակապես ստորագրված համաձայնագրերի, դաձեղանություն են դաձեղանել սահմանի ը:

Ինչո՞ւն է գնահատում թուրքիայի Անդրեյ Կլաձայան և Միջինասիական նախագահությունը:

Եթե թուրքիան Անդրեյ Կլաձայանում և Միջին Ասիայում գաղափարախոսական նախագահությունը գաղափարական կազմակերպության հիմք է իրա, մենք դա գոհունակությամբ կընդունենք: Հայաստանը համարում կմասնակցի այստիպիսի համագործակցության: Մենք հավաստում ենք, որ այն Եսապրգոյանակն կլինի:

Գաղափարախոսական նախագահությունը ի՞նչը նկատի ունեք:

Նկատի ունեմ դաձեղանությունը և բացարձակապես արաձայն կազմակերպության վակուումը լցնելու նախագիր:

Թուրքիայի և Հայաստանի միջև հարաբերությունների կարգավորման վերաբերյալ ձեռք ենթակեն ինչո՞ւն է:

Մենք սրա դասախոսը վաղուց ենք ձվել: Դիմել է նկատի առնենք հայ ժողովրդի 70 տարիների ընթացքում ձեռնարկված հոգեբանությունն ու մասնակցությունը: Թե սպիտակում, թե Հայաստանում սերունդները հակաբուրձական գաղաքաններով են մեծացել: Սա հրաշք է և նախկին խորհրդային իշխանությունների կողմից: Որովհետև նախկին վարչակարգը ցանկանում էր Հայաստանը մեկուսացնել թուրքիայից, նախագահ ունենալով էլ ավելի անդաձորելի Նորհրդային վարչակարգը Հայաստանում: Խորհրդային վարչակարգը հայերի մեջ հակաբուրձական գաղաքաններ է հրահրել և ամեն կերպ աշխատել է այն խորացնել: Հայաստանում ժողովրդավարական ուժերը երբ իշխանության գլուխ անցան, առաջին իսկ օրերից կարողացան այս հոգեբանական արգելիքը հարթահարել: Սա մեծ ոթիկ է և մենք դիմենք այդ ոթիկին: Գոհունակությամբ դիմել ենք Հայաստանի անվանագրությանը: Հայաստանի անվանագրության նախագիրը համաձայն մեր որդեգրած նախագրականության, համաձայն մեր որդեգրած նախագրականության, հենվում է հարեանների հետ լավ հարաբերությունների վրա և մենք դա երկակն ենք ընդունում:

կանություն ենք հայտնում: - Ասում են, թե ԱՄՆ-ի և Թրանսիայի հայկական գաղութները թուրքիայի և Հայաստանի մերձեցմանը դեմ են, քանի որ նրանք մասնախոսություն ունեն, թե մերձեցումը դասձառ է դառնալու ցեղասպանության հանդեպ ուշադրության նկատմանը:

Հայաստանի ֆաղափարականությունը մեակվում է Երևանում, նորընտիր ղեկավարության կողմից և իրագործվում է նրա միջոցով: Նախ ասեմ դա: Սակայն ձեռք ասածի մեջ էլ կա ձեռնարկության բաձին: Թուրքիայի և Հայաստանի միջև առկա են ֆաղափարական սարակարծություններ և հակասություններ: Դրանց հիմքում ընկած են 1915 թվականի իրադարձությունների մեկնաբանությունները: Այնուամենայնիվ, չեն կարծում, թե սա արգելի հանդիսանա թուրքիայի հետ լավ հարաբերությունների հաստատման համար: Մենք կարող ենք և սնեստական, և առեստական, և մեակութային հարաբերություններ հաստատել թուրքիայի հետ: Հավասարապես նաև, որ այս համագործակցությունը դիմելի հարաբարի նաև ֆաղափարական սարակարծությունները: Երբ մեր հարաբերությունների արդյունքները երևան, կարծում են, որ բոլոր նրանք, ովքեր դեմ էին թուրքիայի հետ հարաբերությունների հաստատմանը, կսկսեն այլ կերպ մասնել:

Մեղվում է, թե Հայաստանը Անդրեյ Կլաձայի Խորայել դիմելի դաձան:

Այստիպի դիմումները չեն կարծում, որ լուրջ են: Մասն ֆաղաքության նախագիր են արվում: Հայաստանի իշխանությունների և նրա կառավարության կողմից կատարված հայտարարություններում ֆրիսոնեական ազդակի վրա աղեկույացիա չի արվում: Ընդհակառակը, մենք այդ գործումը ամբողջությամբ բացարձակ ենք:

Դաձեղանապես հայտարարում են, որ Հայաստանն ամեն ջանք դիմելի գործարքի, որդեսից բացարձակ խընդիսակաձորում կընդհակառակը, մենք այդ գործումը ամբողջությամբ բացարձակ ենք:

Դաձեղանապես հայտարարում են, որ Հայաստանն ամեն ջանք դիմելի գործարքի, որդեսից բացարձակ խընդիսակաձորում կընդհակառակը, մենք այդ գործումը ամբողջությամբ բացարձակ ենք:

Դաձեղանապես հայտարարում են, որ Հայաստանն ամեն ջանք դիմելի գործարքի, որդեսից բացարձակ խընդիսակաձորում կընդհակառակը, մենք այդ գործումը ամբողջությամբ բացարձակ ենք:

Միայն մենք թուրքիայի հետ լիարժեք դիմանագրական հարաբերություններ հաստատելու դաձեղանապես:

ՄԻՆԱՆ ԳՅՈՒՅԵՆ
«Չունիտիթյեթ», 4 Յունիս 1992

Մեր լուսանկարիչ Կարո Արփաձայանը երկու օր առաջ է վերադարձել Մեկնապահարից: Լուսանկարներում, Լաչինի մոտակայքում խիված բուրձական գրահամեմեման: Մեկնապահարի կենտրոնում ավերված շենք: ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի շենքը:

«Երբ ահագանգում էինք, որ Արցախում երկիւիւսանութիւնը է սկսւում, մեզ չէին լսում»

Այսօր հայաստանի ԿԵՊ Կենտրոնական կոմիտեում տեղի ունեցած մամուլի առույթում, որին մասնակցում էին Կենտրոնական կոմիտեի անդամներ Հրայր Կարամյանը, Վահան Հովհաննիսյանը եւ Գերագոյն խորհրդի ղեկավար Կիմ Բալայանը:

Վերջին լրագրողների խնդրանքով անդրադարձավ Ասեփանկերտում ԼՂՀ ԳՌ նստաւարտների օրերին անհայտ մարտիկների կողմից իր ձեռքով սպանուած փաստին, ներկով, որ այդպէս էլ չըստիարակւոյնք, թե ովքեր են նրանք եւ նրանց հրաման սկզբը: «Համանախնայ, նեց Կ. Բալայանը, հրամանը տրամ էր քարէր յետիւց եւ սարկող հետախնայութիւնը կողարգի մեղադրանքին»:

Այնուհետեւ, անդրադառնալով Լեռնային Ղարաբաղի հանրապետության Գերագոյն խորհրդի նախագահի ընտրության հետ կապուած փակուղային իրավիճակին եւ Հայ հեղափոխական դաշնակցութեան դիրքաւորումը, Հրայր Կարամյանը նեց, թե ըստ էության «դրամ էր Արցախի քաղաքականութեան փոփոխութեան խնդիրը»: «Այսինքն, այն քաղաքականութեանը, որ մինչեւ այսօր Արցախում սարկում էր ճեղի իշխանութեան կողմից, ձեռնառ չէ Հայաստանի իշխանութեանը: Երբ լինեւ լոկ դաշնակցութեան խնդիրը, միտոցե նեւարժող լինեւ զիտումներ զնալ, որ ողբաղի Հայաստանի իշխանութեանը մարդիկ ընտրեն: Սակայն, մի կողմ քողմելով Գերագի Պետությանն ունեցած դերը, Արցախում յարասնակ դաշինքի մեջ մեան նախկին համայնախորհրդը, ՀՀԿ-ի ներկայացուցիչներն ու որոշ տեսական սարեւ եւ սկսեցին իրենց դիրքաւորումը դաշնակցութեանը: Ետնուհետեւ, Վահան Հովհաննիսյանը նեց, որ «Հայաստանի իշխանութեանը փոխանակ ամբողջութեամբ, զուգահեռ սկսեցին իշխանութեանը սեղծեցին, որի ձեռքում էլ դաշնակցութեանը լոկ դաշնակցութեանը»:

Վերջինս էլ քանակի մեջ սկսեցին հենկել որոշ արտասույտ սարեւրի վրա»:

«Հարցն այն է, արտունակեց Վ. Հովհաննիսյանը, որ քանակի մեջ առաջացել է Երեւանում: Մենք համաձայն ենք Վազգեն Սարգսյանի հետ, որ քանակը առաջնականակեց ողբեք է լինի: Բայց այդ կուսակցականութեանը նորից իրենց կողմից է ներմուծուում: Որովհետեւ Արցախի քանակում ոչ մի կուսակցական մարտիկ չի ստի, որ ինքը դաշնակցական է: Իսկ քանակից դաշնակցականներին հետաքննելու փորձերը վաս կվերջանա, քանզի այդ քանակի ակունքների մոտ կանգնած են եղել հենց դաշնակցականները: Մենք կողմ ենք, որ քանակը միասուր լինի եւ չկանգնի քաղաքական իշխանութեանը»:

Այնուհետեւ Վահան Հովհաննիսյանը անդրադարձավ ԼՂՀ ԳՌ նախագահի ընտրութեանը եւ առաջ կայացած մի տայմանաւորութեանը, որը տեղին ենք համարում մեզքերեկ:

Ընտրութեանը առաջ ՀՀԿ վարչութեանը զանգահարել են ՀՀԿ կենտրոնական կոմիտեի եւ զանկութեան հայտնել տղաւելիք առձակասումները կանխելու նուազակով հանդիտում կազմակերպել: Հանդիտումը կայացել է եւ կողմերը համաձայնակ են, որ առաջին իսկ թեկնածուն, որը կհավաքի ամենաւաս ձայները, կընդունվի քողմի կողմից, կողմերը կզարեցնեն յայտարար եւ խորհրդարանին կհամոզեն փեւարկել նա օգտին: Երկու անգամ դաշնակցութեանը կողմից առաջադրուած դաշնակցութեանը հավաքեց ձայների մեծամասնութեանը, սակայն դա հաւելի շարժեց: Իսկ ՀՀ ԳՌ նախագահ Բ. Արարցյանը, որն ըստ էության տեղակ է եղել այդ տայմանաւորութեանը, նեց է, որ ոչինչ չի կարող անել: «Ով որ տայմանաւորել է ձեզ

հետ, քող նա էլ զու իր լծակները օգտագործի», ասել է նա: Նույն անգորութեանը է արտահայտել նաեւ ՀՀԿ վարչութեան անդամ Բազրաս Ասարյանը:

Ատուլիսի մասնակիցները անդրադարձան նաեւ Ղարաբաղում նեւարժող «Ֆուխտակաւոս հեղաւորութեան ձիւրերին»: Հայաստանի ներքին իրավիճակին, օրինակաւորութեանը քննադաւառում տեղի ունեցող քազմարիվ խախտումներին:

Մեր այն հարցին, թե ՀՀԿ-ն արդոյոք էլ կանխատեսուում նման քաղաքական տայմար եւ ինչո՞ւ չընտրեց այլ ողի, Վահան Հովհաննիսյանը դաշնակցութեանը, որ «այսօրվա հակադրութեանը հետեւում է մեր քուլտութեանը: Մենք որոշեցինք համազորակցել եւ կիսել իշխանութեանը: Դա օգտագործելը մեր դեմ: Հենց այդտեղ էլ քույլ սկսեցինք ամենամեծ սխալը»:

Հ. ԱՍՏԻՅԱՆ

Նախիջեւանցի վիրավորները կրուծվեւ թուրքիայում եւ Իրանում

27 վիրավոր, որոնք Հայաստանի դեմ յայտարարուում վիրավորել էին, քուծման համար տեղափոխվել են Թուրքիայի տարբեր իվանդանոցներ, հայաստանցի թուրքական ռաղիոն: Վիրավորների հետ միասին Թուրքիա է ժամանել Նախիջեւանի առողջապահութեան նախարար Չաւար Գուլիեւը: Չաւարուրը ընդհակադրութեան է հայտնել Թուրքիայի առողջապահութեան նախարարութեանը վիրավորներին քուծման հարցում ցուցաբերած օգտութեան համար:

Ըստ Թեհրանի ռաղիոյի հաղորդում մի այլ տեղեկութեան, նախիջեւանցի վիրավորների մեկ ուրիշ խումբ քուծման համար տեղափոխվել է Թաւրիզի տարբեր իվանդանոցներ: Բացի դրանից, Իրանի Իսլամական Հանրապետութեանը վերջին երկու արաքալա ընթացքում սասնյակ տննա սննդամբերք եւ հագուտ է ստանել Բաքու եւ Նախիջեւան:

Հախմասի համալսարանի օլիմպիական մեկնարկեց

Հայաստանի հավաքականների անդրանիկ հաղթանակները

Հայաստանի Հանրապետության դրուր Մանիլայում

Մեր հասուկ քրքակից Գագիկ Հովհաննիսյանը հաղորդում է Մանիլայից հասուկ «Ազգ»-ին

Հունիսի 8-ին Ֆիլիպիններում մեկ նարկեց շախմատի համալսարանի 30-րդ օլիմպիադան, որտեղ Հայաստանի Հանրապետութեանը առաջին անգամ ներկայացուած է առանձին հավաքականներով:

Առաջին տուում մեր թիւները հաղթանակներ տարան: Տղամարդիկ 3:1 հաւելով յարտութեանը մասնեցին Թուրքիանսանի հավաքականին: Կանանց Հայաստան-Մարոկկո մրցամարտում գրանցելը 3:0 հաւելով: Մեր մրցակիցները չկարողացան ժամանակին ներկայանալ խաղին:

Օլիմպիադայի քաջամու հանդիսաւոր արտոդութեան ժամանակ, որին ներկա էին Ֆիլիպինների այժմյան նախագահ Կորաոն Ակիոն եւ

արդեն ընտրուած նա հաղորդը Ֆիլիպ Ռամուր, առաջիններից մեկը, Արզնեֆիսյանի եւ Ավստրալիայի հավաքականներից հետ, Մանիլայի կրուրտների տղալսի ընտրութեանը մեր տաւաղութեանը: Օլիմպիադան անկապուում է 14 տուրով, արջարական մրցակարգով: Բոլոր թիւները դաւաղուել են իրենց գործակիցների, այսինքն խաղային ուժի համաձայն: Տղամարդկանց 99 թիւների մեջ մեր հավաքականը 9-րդն է: Ավելի քարձր գործակիցներ ունեն միայն Ռուսաստանը, Անգլիան, Ռուսիան, ԱՄՆ-ը, Բուսնիա-Հերցեգովինան, Հունգարիան, Գերմանիան եւ Նիդերլանդները: Կանանց մրցաւարին մասնակցում են 59 երկրներ, եւ նրանց մեջ Հայաստանը 23-րդն է (ամենարձարը Վրաստանի հավաքականն է): Առաջին տուում Ռուսաստանը (տղամարդիկ) 4:0 հաւելով հաղթեց Ֆիլիպիններ-2 թիւին, Անգլիան եւ Ռուսիան անտղասելիորեն մեկական միավոր կորցրին համաստիանարար Սինգապուրից եւ Եգիպտոսից:

Ա. Էլչիբեյ, Իրանի միջնորդութեանը անհաղորդութեանը տարձառ Թեհրանը դժգոհ է ԱԺԿ-ի հաղթանակից

Արցեքանի ժողովրդական լրակաթի նախագահական ընտրութեանը հետեւող հանձնաժողովի սկսակերուծ ծակաթի ղեկաւար Արուշազ Էլչիբեյը հաղթանակել է հավաքելով ընտրութեանը ակելի քան 60 տուր: Էլչիբեյի հաղթանակը աղաւաղել են Հայաստանի հետ սահմանամեծ արջաների, Ղարաբաղյան գոտու եւ Նախիջեւանի ընակիցները: Այնտեղ ԱԺԿ ղեկաւարի օգտին են վեւարկել ընտրութեանը 55-90 տուր: Նա նաեւ հաղթել է Արցեքանի 3 խոնոր քաղաքներում, Բալուում նա օգտին են փեւարկել 55 տուր, Գյանջայում 65 տուր, Սուզայիթում 61 տուր:

Արուշազ Էլչիբեյի իննական հաղթանակը Արցեքանի մակուրակաւութեան ժողովրդաւարական միութեան նախագահ, ակադեմիկոս Կիւրախ Սուլեյմանուրը հավաքել է ձայների մոտ 30 տուր:

Կուր: Նա հաղթանակ է տարել Սինգեյ լաուում 30 տուր, ինչոտե նաեւ Արցեքանի Ասարայի (ձայների մոտ 80 տուր) եւ Գուսարի (50-ից ակելի) արջաններում: Երեկ Բալուում կայացած մամուլի առույթում Սուլեյմանուրը հայտարարեց, որ ընտրութեանը արդունները կեղծվել են կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կողմից, եւ որ ինքը հուսիսի 7-ին հաղթանակ է տարել: Սուլեյիին ներկա Իրանի դեմոկրատիանը ներկայացուցիչը «քարոյական արակցութեան» հայտնեց նրան:

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի հաղորդարութեան համաձայն ընտրութեանը 74.5 տուրը մասնակցել է ընտրութեանը:

Սինչ այդ, հունիսի 6-ին կայացած մամուլի առույթում Արուշազ Էլչիբեյը ներկաներին ծանոթացրեց հանրապետու-

թեանը քաղաքական եւ տնտեսական ժողովրդականութեանը դուրս հանելու մեկնակեցին: Նա հայտարարեց, որ «հայաղքեքանական հարաբերութեանը եւ Ղարաբաղյան ժողովրդական կարգաւորումը կախված է ոչ թե մարտական, այլ քաղաքական, դիվանագիտական եւ տնտեսական ջանքերից»: Խոսելով արտաին քաղաքական առաջնութեանը մասին, Ա. Էլչիբեյը արտահայտեց Թուրքիայի, Իրանի եւ Ռուսաստանի հետ «հաւելելի հարաբերութեանը» կողմ: Ընդ որում, նա հասուկ կանգ առավ Թեհրանի հետ հարաբերութեանը վրա եւ հայտարարեց, որ ԱԺԿ-ի վստահութեանը Իրանի արտաին քաղաքականութեանը վերաբերալ վերջերս նկաղել է ԱԺԿ-ի ղեկաւարն ասաց, որ Թեհրանի միջնորդական ակտիւութեանը ժամանակաիջոցները համընկել են խոջալուի ողբերգութեան, իսկ հետո Շուշի եւ Լաչինի անկումն հետ: Հանդես գալով ժողովրդաւարութեան եւ Արցեքանի 140 հազար հայերի իննականութեանը կողմ, Իրանը ոչինչ չի անում 20 միլիոն հարաւային արցեքանցիների համար նմանաթիղ տայմաներ սեղծելու ուղղութեանը: Բացի այդ, այնտեղ կա ուժեղ հայկական լոքի, որը զենք է տեղափոխում Հայաստան Ա. Էլչիբեյն ասաց, որ Թեհրանի կառաւարող արջանները «դժգոհ» են, որ Արցեքանում իշխանութեանը գուրի է եկել ժողովրդական ճակաց: Նա հայտարարեց նաեւ, որ Իրանի զանգվածային լրակցութեանը միջոցները ասեկոսներ են տարածում, թե ԱԺԿ-ը նա ղեկաւարը «համալսարանի սիոնիզմի գործակալներ են»: Ա. Էլչիբեյը նեց, որ Արցեքանի համար «լակաղուն արտաին քաղաքականութեանը» զինակած լեղուրտեան քաղաքականութեանը է: Ընդ որում, Արցեքանը չիտեք է արտադրի, տեղաւորի եւ օգտագործի միջուկային, փմիական եւ կենտարանական զենք: Նա նեց, որ նախագահ ընտրելու դեմում Արցեքանն իր քաղաքականութեանը մեջ առաջին հերթին կկողմնորուծի դեմի Թուրքա, ԱՄՆ եւ Սեծ Բրիտանիա:

Լիսվան զուուակցում է

Լիսվայի կառաւարութեանը նախազուուակցեց նախկին խորհրդային քանակի զինծառայողներին, որ զորերը դուրս հանելու մասին համարվելի նախորին որեւ սարդի գործողութեանը ձեռնարկելու համար նրանք յայտարարեցին: Հունիսի 5-ի հայտարարութեան մեջ կառաւարութեանը ընակցութեանը կող է անում սարդաների լրակցել: Հունիսի 14-ին Լիսվայում տեղի կունենա համարվեւ, որը տեք է որոշի հանրապետութեանը նախկին ԽՍՀՄ զորերը դուրս հանելու ժամկեցը:

Դեմոկրատիա

Հունիսի 5-ին Մոսկուայում կայացած քրիճիկի ժամանակ Ռուսաստանի արջգործարարութեանը ներկայացուցիչը նեց, որ Գերմանիայում տեսնիայի դեմոկրատիա «սարդ յայտարարութեանը» արտահայտութեանը է անում, մասնակուրաթեւ, կաղեւով Ռուսաստանի նախագահի անունը «խորհրդային ինտերակալ» հակազուուակցութեանը: Դեմոկրատիան է, թե Ռուսաստանը «ձգտում է Բալթիայի դեմոկրատիաներին վերածել իր իսկ դրա ժողովրդի» եւ տնտեսական արջակցութեանը ենթարկում տեսնիան: Արջգործարարութեանը ներկայացուցիչը հայտարարեց, որ «Բալթիայի որոշ տնտեսական գործիչներ այդ թվում նաեւ Բոննում տեսնիայի դեմոկրատիա, զարդուում են անկալել խաղերով ձգեղով Արեւմուտի դեմոկրատիաներին հրահրել Ռուսաստանի դեմ»:

Պողովից հետո Լուծվով

Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Էլցինի արաք օրը ստուգածուում հրատարակուով Գալիլի Պողովը իր խնդրանքի համաձայն ազակել է Մոսկուայի քաղաքապետի տաւաղութեանը: Սեկ այլ հրատարակուով փոխաղաղաթեւ, Մոսկուայի կառաւարութեանը նախագահ Յուրի Լուծվովը նեւարկել է մարտաղաղի քաղաքապետի տաւաղութեանը: Միաժամանակ նա կղխաւորի Մոսկուայի վարչութեանը:

Ժիրնովում քույլ լրակցին

Հունիսի 7-ին, Սիմֆերոպոլում, Դր. մի Գերագոյն խորհրդի տննի մոտ լիքերալ-դեմոկրատական կուսակցութեանը ղեկաւար Վաղիմիր Ժիրնովսկին անց կացրել է հանդարտութեանը հանրաւար: Ինչոտե հաղորդեց «Դրիս» հանրապետական արջաման մամուլի կենտրոնը, Վ. Ժիրնովսկին Ռուսաստանի նախագահ ընտրելու դեմում խոսանել է «վերադարձել նախկինում Ռուսաստանին յայտարարող քողմի հողերը»: Նա միաժամանակ արտահայտել է «ժողովուրդների եւ քաղաքացիների վերաբերակցութեանը» դեմ նախազուուակցութեանը, որ ոչ Ռուսաստանում, ոչ Ռուսիանայում, ոչ էլ որեւ այլ վայրում գաղաքականներին չեն տղասում: Լիքերալ-դեմոկրատական կուսակցութեանը ղեկաւարը քանկանում էր մեկնել Սեւաստոպոլ, սակայն այդտեղ էլ նրան չի հաղորդել քույլութեանը ստանալ:

Լուրերը տեղեկուր, «Աւախ» եւ մեր քրքակիցները

42-Մերվիս 25.47.58, 25.24.63 Երբ դուրս նույնիսկ այս տայմաներում կարողանում եք ախտեցնել Ձեր հիմնարկը, ուրեմն Ձեզ անհրաժեշտ է անքերի հաւելապահութեանը: Մեր յայտարարութեանը լաղ զիտեւ ինչ է դա

«Արամ Նախարարյան» Ֆիլիարմոնիկ սրահ «ԱՅԽԱՐԶԸ ԵՎ ՄԵՆ» Սիմֆերոպոլի երաժշտութեան ամատային օրեր Հայաստանի ֆիլիարմոնիկ նկաղախութեանը (ՀՀԿ) Գերագոյնական ղեկաւար եւ դիրիճուր Լուրիս Եզնաւորյան Երեւանի սիմֆոնիկ նկաղախութեանը (ԵՍՍ) Դիրիճուր Գերուրգ Մուրաղյան Ծառասոնը լուսարարում է «ԼՐԱՅԵՐԸ» Հովանաւոր՝ Անդրաւորգազիս ԳՐՈՒՆՅԵՒԱՆ քաղաքապետական ընկերութեանը Հունիս 9, Իսաղա, 7 ՅՆ Զ. Վերիկ Նախարարյան «Նախարարի ուժը» օղբերային Լ. Չաուրյան Սիմֆոնիա «Սննայ զինկորին» Գ. Ռեւիզի «Հոտի շարակներ» «Հոտի սոմներ» Հանդերձի սկզբը ժամը 19.30-ից Տոտերը վաճաղում են «Արամ Նախարարյան» Ֆիլիարմոնիկ սրահի տնտարկում, ամեն օր ժամը 11-ից 18-ը